LTSR Valstybinė Respublikinė Bibliotека

Europos LIETUVIS

Nr. 2 (2087) Londonas, 1990 m. sausio 19 d. XLIV

LIETUVOS PASIUNTINYBĖS VAŠINGTONE PRANEŠIMAS SPAUDAI

Ryšium su š.m. sausio 13 d. *The New York Times* išspausdintu straipsniu, „Tough Choices for the U.S.: Baltic States or Gorbachov", ir jame padaryta užuomina, kad paskutiniomis savaitėmis Lietuvos pasiuntinybės šefas nebuvo Vašingtone, dienraščiui buvo tuojaus nusiųstas patikslinimas.

Jame buvo pažymėta, kad p. S. Lozoraitis buvo Romoje, taigi arčiau labai svarbių įvykių Lietuvoje. Būdamas Europoje jis palaikė visus savo kontaktus, kurie jam buvo reikalingi ne tiktai su JAV bet ir kitų šalių įstaigomis. Jis yra Lietuvos atstovas ir prie Vatikano.

Kai dėl dilemos..., „Baltijos valstybės ar Gorbačiovas", tai mes ją gerai suprantame. Tačiau lietuvių tauta eina legaliu keliu, atsargiai, lėtai, taikingai ir tvirtai į visišką nepriklausomybę. Ji nori išspręsti problemas derybomis su okupantu.

Lietuviai tikisi, kad vakarai išreiškę savo susirūpinimą Gorbačiovo likimu, taipgi patvirtintų, kad kiekviena tauta turi teisę į laisvą apsisprendimą, kuris yra pagrindas tarptautinių problemų taikingam sprendimui.

Vašingtonas, 1990.I.13.

JUNGTINĖS TAUTOS NUTRAUKIA RYŠIUS SU PABALTIEČIAIS

Gauta žinia iš BATUN (Pabaltiečių kreipimosi į Jungtines Tautas) organizacijos prezidento Mergers Pinnis, kad Jungtinių Tautų Sekretoriato skyrius tyrimų ir žinybos reikalams, kuris paruošia žinias ir informuoja Jungtinių Tautų Generalinį Sekretorių, nutarė nutraukti turimus neoficialius ryšius su pabaltiečiais.

Jungtinių Tautų Generalinio Sekretoriaus padėjėjas James Jonah, kuris yra atsakingas už tyrimų ir žinybos skyrių New Yorke, pareiškė, kad prieš porą mėnesių lietuvių delegacija lankėsi Jungtinių Tautų centre ir susitiko su JT tyrimų ir žinybos skyriaus tarnautojais neoficialiam pasikalbėjimui, kurį lietuvių delegacija klaidingai suprato ir publikavo, kad tai buvo oficialus susitikimas su Jungtinių Tautų Sekretoriato atstovais ir pasikalbėjimas lietė lyg tai nepriklausomos Lietuvos reikalus. Toks elgesys užrūstino Jungtinių Tautų narį, Sovietų Sąjungos atstovą. Todėl nuo dabar visi Jungtinių Tautų neoficialūs susitikimai su pabaltiečiais yra nutraukiami. (Toronto, Kanada, *Globe and Mail* 1990.I.8).

ELR

ALGIRDAS BRAZAUSKAS — LIETUVOS TSR PREZIDENTAS

Po Sovietų Sąjungos prezidento M. Gorbačiovo apsilankymo Lietuvoje, sausio 15 d., Lietuvos TSR parlamentas 228 balsais (4 prieš ir 19 susilaikė) išrinko LKP pirmąjį sekretorių Algirdą Brazauską respublikos prezidentu. Jis pakeitė buvusį nuo 1987 m. Lietuvos TSR prezidentą V. Astrauską, kuris dėl nesveikatos pasitraukė. Algirdas Brazauskas, kaip ir M. Gorbačiov, užima du respublikos aukščiausius postus: yra LK Partijos sekretorius ir Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo pirmininkas.

AP

VYKDO AUTONOMINĖS EKONOMIJOS PROGRAMĄ

Užsienio spaudos agentūros praneša, kad nuo sausio pirmos dienos trys Pabaltijo kraštai pradėjo konkrečiai vykdyti ekonominės autonomijos nuo Maskvos programą. Agentūrų žiniomis, pagal šią programą, Lietuvos, Latvijos ir Estijos valdžios nuo sausio 1-osios pradėjo perimti savo kontrolėn atitinkamų kraštų pramonės įmones ir ekonomines struktūras. Agentūros, betgi, pastebi, kad Pabaltijo kraštų ekonominės autonomijos programos detalės dar nėra galutiniai sutartos su Maskva, dėl to programos vykdymas neišvengiamai turės būti uždelstas. Estijos valdžia pagal turimas žinias, nuo ateinančių metų pradžios numato įvesti krašte savąją valiutą kroną, kurios vertė, bent iš pradžių, turėtų atitikti rublio vertę.

VAT.R.

GORBAČIOVAS LANKĖSI LIETUVOJE!

TŪKSTANTINĖ MINIA VILNIUJE

1990 sausio 10, Vilniaus Katedros aikštėje maždaug 40,000 lietuvių susirinko paremti Lietuvos nepriklausomybės idėją.

Tą dieną, Michailas Gorbačiovas turėjo atvykti į Lietuvą, bet nepasirodė. LIC susisiekė su Sąjūdžio Informacijos Agentūros darbuotojais Giedrium Drukteiniu bei Rimantu Kanapieniu. Kanapienis aiškino, kad kalbėjęsis su patikimu šaltiniu Maskvoje, kuris tvirtino, jog Gorbačiovas vienai dienai atidėjo kelionę į Lietuvą, nes sirguliuoja.

Drukteinio apskaičiavimu, Katedros aikštėje 13 val. buvo susirinkę 40,000 žmonių. Mitingą organizavo Sąjūdžio Vilniaus taryba, jį vedė — tarybos pirminkas Aloyzas Sakalas. Pasak Drukteinio, aikštėje buvo padaryta didelė scena, kurioje sėdėjo Sąjūdžio pagrindiniai vadovai bei nacionalinių mažumų atstovai. Kalbėjusių tarpe — Vytautas Landsbergis, Kazimieras Motieka, Kazys Saja, Emanuelis Zingeris, Georgijus Jefremovas, Mečys Laurinkus. Lietuvos Komunistų Partijos vadai nedalyvavo. Buvo iškeltos Lietuvos trispalvės bei Estijos, Latvijos, Ukrainos ir Gudijos nacionalinės vėliavos.

Pagrindinis šio maždaug 50 minučių trukusio mitingo devyzas, kaip ir kitų renginių, taikomų Gorbačiovo apsilankymo Lietuvoje proga, buvo „Laisvę ir Nepriklausomybę Lietuvai". Anot Drukteinio, daugumas lozungų buvo rusų kalba, bet buvo ir nemažai lietuvių kalba. Jis pastebėjo tokius lozungus: „1920 m. liepos 12", „Laisvė Lietuvai", „Laisvė — už gyvybę tu brangesnė", „Mūsų siekis — nepriklausoma Lietuva", „Mes už nepriklausomą Lietuvą", „Lietuva niekada neatsisakys savo nepriklausomybės", „Nepriklausoma Lietuvos Komunistų partija — tai protas, garbė ir Lietuvos sąžinė", „Už mūsų ir jūsų laisvę". Buvo daug plakatų, remiančių Algirdą Brazauską.

Drukteinis ir Kanapienis buvo paklausti apie sausio 11 d. rengiamą masinį mitingą. Drukteinis pasakė, kad Gorbačiovas nėra specialiai kviečiamas į Katedros aikštę, bet rengėjai viliasi, kad jis tenai pasirodys. Anot Kanapienio, jau suderinta su milicija ir automobilio inspekcija, kad jis nekliudomas galėtų privažiuoti ir prieiti prie tribūnos, jei jis to panorėtų. Drukteinis sakė, kad tikimasi sutraukti maždaug milijoną žmonių Vilniuje.

Lygiagrečiai su grandioziniu mitingu Vilniuje, kituose miestuose ivyko panašios demonstracijos, kuriuose dalyvavo žmonės, negalintys atvykti į sostinę.

Kanapienis pateikė mitingo progamą. Pradžia 16 val. Vadovavavo Kazimieras Motieka. Kalbėtojų tarpe Vytautas Landsbergis, Vytautas Čepas (Klaipėdos Sąjūdžio atstovas), Česlovas Stankevičius (Kauno Sąjūdžio atstovas), Emanuelis Zingeris, Kazimieras Antanvičius, Kazimiera Prunskienė, Justinas Marcinkevičius. Turbūt kalbėjo Lietuvos Laisvės Lygos vadovas Antanas Teleckas. Taip pat į minią prabilo estų bei latvių liaudies frontų atstovai bei Lietuvos partizanų atstovas.

17 val. Landsbergis kvietė visus 15 min., tyloje su uždegtomis žvakutėmis susikaupti Lietuvos laisvės minčiai. 17:15 min. prasidėjo varpų skambinimas. Kanapienis sakė, jog tai buvo daroma ne vien katalikų bažnyčiose — rusų pravoslavų cerkvės Vilniuje irgi įsijungė. 17:30 val. Katedroje prasidėjo Mišios už laisvą Lietuvą, kurios buvo transliuojamos aikštėje susirinkusiai miniai.

LIC

LANDSBERGIO PASTABOS

Sausio 10 d. 16 val. Spaudos centre Vilniuje, preskonferencijos įžanginę kalbą tarė Sąjūdžio pirmininkas Vytautas Landsbergis:

„Tą laikotarpį, kuris Lietuvoje prasidėjo maždaug prieš porą metų, galima apibrėžti kaip visos Lietuvos gyvenančių tautų ir gyventojų atgimimą. Pagrindinė dominantė dabar — atkurti Lietuvos valstybingumą. Dabar mes pergyvename etapą, kuriame turi būti užfiksuotas labai svarbus posūkio momentas: į Lietuvą (rytoj) atvyksta vienos didžiųjų valstybių vadovas. Gali būti, kad daugumai jo palydovų (gal ir jam pačiam, nors to aš negalėčiau taip drąsiai teigti) atrodo, kad jie keliauja savo valstybėje. Tuo tarpu mums yra labai aišku, kad esame sava valstybė, mūsų suverenitetas buvo pažeistas 1940 metais ir istorinis uždavinys, kuris tenka tiek mums, tiek TSRS, tiek demokratiniam pasauliui — atstatyti teisingumą, atstatyti Lietuvos valstybinį suverenitetą. Tuo būdu mums tai nėra vien žodžių žaismas ar paradoksas. Mums Michailas Gorbačiovas yra kaimyninės valstybės vadovas. Tai yra valstybė, su kuria, kaip jūs matote, mes turime bendrų ir didelių problemų.

Mes pradėjome eiti tuo keliu, kuris gali išspręsti šias problemas, gali išspręsti, kaip mes tikime, taikingai, diplomatiškai, politiškai, tuo labiau, kad pats Michailas Gorbačiovas yra ne kartą pasisakęs už išskirtinai politinį tarpvalstybinių problemų sprendimą. Gi taip pat, kad ir TSRS saugumas ir strateginiai interesai gali būti kur kas geriau apginti politinėmis priemonėmis negu vien grynai militarine jėga. Tad pradėkime šias problemas spręsti jau dabar."

LIC

TSKP NARYS IŠ MASKVOS PRAŠO LKP PARAMOS PERTVARKAI

Sausio 10 d. Vilniaus inžinieriniame statybos Institute vyko susitikimas su TSKP CK nariu, TSRS valstybinės liaudies švietimo komisijos pirmininku Genadijum Jagodinu.

Prieš atvykstant svečiui auditorijoje, kurioje turėjo vykti susitikimas, buvo pakabinti lozungai „Gorbačiovai, išvesk raudonąją kariauną iš Lietuvos!", „Okupacinę kariauną lauk iš Lietuvos" ir plakatas anglų kalba „Rusai okupantai — namo!" Dėl paskutinio instituto partinis sekretorius Alfonsas Kuzmickas pasiūlė, kad neįžeisti svečio tautybės, šį lozungą nuimti. Pasak Sąjūdžio informacijos agentūros, susirinkusieji tam pritarė balsuojant ir plakatas buvo nuimtas.

Prasidėjus susitikimui, pirmieji pasisakė instituto partinis sekretorius Alfonsas Kuzmickas, profesorius Vytautas Liutikas, politolgijos katedros vyr. dėstytojas Jonas Sabalius, profesorius Juozas Mureika, instituto Sąjūdžio tarybos pirmininkas Petras Audzijonis. Jie papasakojo apie priežastis, prievertusias LKP atsiskirti nuo TSKP, dabartinę padėtį Lietuvoje, situaciją instituto partinėje organizacijoje. Šiuo metu iš institute buvusių 313 TSKP narių į savanorišką LKP perėjo 228 žmonės. Anot SIA, išimtis karinė katedra, kur tik du žmonės perėjo į LKP.

Po to kalbėjo Genadijus Jagodinas. Jis pasakė, kad atvažiavo čia ne mokyti ir pamokslauti, o suprasti situaciją. Mes bijome prarasti pertvarką ir mums labai svarbu, aiškino jis, kad 28-ajame TSKP suvažiavime dalyvautų ir LKP delegacija. Jagodino teiginiu, svarbu todėl, kad LKP — progresyvus, organizuotas būrys, ir galėtų gerai paremti pertvarkos idėją.

Po to G. Jagodinas lietuvių nacionalinį klausimą palygino su lenkų padėtimi Lietuvoje, tuo sukėlęs pasipktinimą salėje, praneša SIA. Kalbos pabaigoje svečias iš Maskvos pasakė, kad savarankiškos LKP klausimas — tai ne tik Lietuvos, ne tik Tarybų Sąjungos, bet viso pasaulio klausimas.

LIC

SĄJŪDIS SMERKIA IZVESTIJOS KORESPONDENTO TENDENCINGAS INFORMACIJAS

Reaguojant į neteisingai teikiamas *Izvestija* korespondento informacijas iš Lietuvos, Sąjūdžio seimo taryba priėmė dokumentą reiškiantį jos kritišką nuomonę.

Šm. sausio 13 d. *Izvestija* laikraštyje korespondento Kapeliūšino reportaže „Sprendimų ieškojimas" paskelbta sąmoninga netiesa — neva sausio 11 dienaą masinė demonstracija Vilniuje buvo skirta paremti Lietuvos Komunistų Partijos XX suvažiavimo nutarimus, neva kalbėtojai reikalavę pripažinti nepriklausomą kompartiją. Visi žino, kad demonstracijos tikslas, turinys ir kategoriškai pabrėžta tezė buvo kita: Lietuva reikalauja valstybinės nepriklausomybės.

Kapeliūšino skleidžiama netiesa turi būti kvalifikuojama kaip nemoralus ir neprofesionalus elgesys, paneigiąs žmogaus ir žurnalisto garbę. Manome, kad Lietuvos žurnalistų sąjunga turėtų padaryti pareiškimą šio savo kolegos ir jo veiklos Lietuvoje atžvilgiu.

LIC

VARPAI UŽ LIETUVOS LAISVĘ

Didžiausios Šiaurės Amerikos katalikų šventovės varpai , sausio 11 d., skambėjo už Lietuvos laisvę.

Vietinams lietuviams prašant, Nekaltai Pradėtosios Tautinė Šventovė Vašingtone, Katalikų universiteto kaiminystėje, 10:30 val. ryto keturiom minutėm skambino varpais. Pasak šventovės atstovo Michael Warsaw, „mes norėjome išreikšti savo solidarumą su Lietuvos žmonėm, ir jiems parodyti, kad mūsų maldos yra su jais, kad mes remiame jų visas viltis ir jų kelią į religinę laisvę."

Ta pačia proga, šventovės liturgijos direktorius kun. Roger Roensch nuvedė šventovėje besilankančią Šv. Timotiejaus mokinių grupę iš Restono, Virginijos, į Šiluvos Švč. Marijos lietuvių koplyčią, kur visi sukalbėjo rožinį už Lietuvą, o sekmadienį, sausio 14 d., visose šventovės Mišiose numatytos specialios maldos Lietuvos intencija.

Vašingtono LB-nės pirmininkės Audronės Pakštienės žiniomis, varpai skambėjo už Lietuvos laisvę ir kitose Vašingtono bažnyčiose — episkopalų Trijų Karalių bažnyčioje, ukrainiečių katalikų bažnyčioje, Tautinės šventovės kaimynystėje, ir Vašingtono katedroje — Šv. Mato bažnyčioje.

LIC

PAGERBIAMI PARTIZANAI

* Ant Šventupės kranto, netoli Išlaužo (Prienų raj.), pašventintas kryžius 5 Lietuvos partizanų atminimui. Tarp žuvusiųjų — Tauro apygardos Geležinio Vilko rinktinės vadas Kazimieras Algirdas Varkala-Daumantas. Enkavedistai, pagerbdami partizano aukštą rangą (majoras), vado kūno ir uniformos niekinti neleido, o gražiai sutvarkę, fotografavo.

LIETUVOJE

Daugiapartinė sistema

LTSR Aukščiausioji Taryba 1989 m. gruodžio 7 dienos posėdyje priėmė LTSR Konstitucijos 6 ir 7 straipsnių pakeitimą, kurie panaikina „komunistų partijos vadovaujamą vaidmenį" Respublikos reikalų tvarkyme.

Pagarsėjęs 6-asis paragrafas dabar skamba taip:

"Partijos, visuomenės organizacijos ir visuomeniniai judėjimai steigiami įstatymų nustatyta tvarka ir veikia Lietuvos TSR Konstitucijos ir įstatymų ribose."

Nutarime „dėl politinių partijų" AT Prezidiumas įgaliojamas nustatyti tvarką politinėms partijoms registruoti, kuri galios iki buvo priimtas specialus įstatymas.

Žydų laikraštis

Vilniuje išėjo pirmas po beveik 50 metų žydų laikraštis *Jerušolajim d'Lita"* (Lietuvos Jeruzalė). Laikraštį redaguoja Grigorijus Smoliakovas, spausdinama jidiš kalba.

Pasikalbėjimas su generolais

Lietuvos pasiuntinybės rūmuose, Maskvoje, įvyko LTSR deputatų pasikalbėjimas su TSRS gynybos ministru D. Jazovu ir kitais generolais bei aukšto rango karininkais. Tarp deputatų dalyvavo taip pat prof. V. Landsbergis ir A. Brazauskas. Pasikalbėjimo tema: Tarybinė armija ir Lietuva.

Deputatas M. Laurinkus pasakė, kad padėtis Lietuvoje sunkiai kontroliuojama. Rinkėjai reikalauja iš mūsų konkrečių žingsnių. Siūloma atkurti nacionalinius junginius, pavyzdžiui, 16-ąją Lietuviškąją diviziją.

J. Olekas paklausė, ar negalima būtų atsisakyti lietuvių tarnybos Tolimuose Rytuose? Juk ten siunčiami bemaž keli tūkstančiai lietuvių.

D. Jazovas pasakė, jog kariuomenėje tarnauja 31 tūkstantis kareivių iš Lietuvos. Pabaltijo karinėje jų virš 6 tūkstančių. Tolimieji Rytai — nuostabus kraštas...

Statybiniai daliniai nebus likviduojami, bet į juos bus siunčiama kuo mažiau lietuvių.

Ekonominis savarankiškumas

Gruodžio 14 dieną Michailas Gorbačiovas TSKP CK rūmuose priėmė liaudies deputatų iš Lietuvos grupę — Kazimierą Prunskienę, Romą Gudaitį, Vytautą Landsbergį ir Romualdą Ozolą — su kuriais kalbėjosi Lietuvos ekonominio svarankiškumo klausimais. Buvo kalbėtasi pusantros valandos. Norėta išsiaiškinti, kas reikia daryti, kad Pabaltijo respublikų savarankiškumo įstatymas realiai pradėtų veikti. Tarybinės Armijos problema ir, trečia, vis labiau bręstantis konstitucinis konfliktas.

Apie pokalbį *Tiesos* korespondentui papasakojo Romualdas Ozolas. Jis pasakė, jog deputatai M. Gorbačiovui pasakė, jog situacija dėl armijos Lietuvoje darosi labai rimta. Ir gali dar labiau paaštrėti. M. Gorbačiovas, atrodo, klausė labai įdėmiai ir, gal, imsis tam tikrų priemonių.

Konstitucinės priežiūros įstatymas, kuris gali būti suverenių respublikų uzurpavimo įrankis, bus svarstomas Taryboje. M. Gorbačiovas mano, kad mes neteisingai žiūrime į centrą, jo funkcijas...

Lietuvos ekonominio savarankiškumo klausimu M. Gorbačiovas, atrodo, visiškai supranta lietuvių pastangas. Jis pritarė, kad neturėtų būti trukdoma, o atvirkščiai, padedama Lietuvai įveikti sąjunginių monopolijų pasipriešinimą pervedant įmones į Respublikos priklausomybę. M. Gorbačiovas palaiko mūsų siekimą plėtoti ryšius su užsieniu palankiausiomis mums sąlygomis.

— Ar galima padaryti išvadą, kad M. Gorbačiovas mūsų atžvilgiu nusiteikęs pozityviai?

— Be abejo. M. Gorbačiovas sutiko, kad jaustumemės partneriais. Aišku, — pasakė R. Ozolas — mes turime interesų ir siekimų daugiau, negu M. Gorbačiovas šiuo metu gali juos pripažinti. Bet realizuojant tuos interesus, einant į galutinį tikslą, mūsų ir jo siekiai daugeliu atžvilgiu sutampa.

KOMUNISTINIO ŪKININKAVIMO GRIUVĖSIAI

Visa didesnioji periodinė spauda vakaruose neseniai patalpino nedidelį pranešimą: Maskvoje, sovietų ministras užsienio ekonomikos klausimams Konstantinas Katuševas, savo pokalbyje su Vak. Vokietijos politiku Johann Rau (socialdemokratas, šiaurės Reino-Vestafalijos ministras pirmininkas) nesidrovėdamas paprašė aktyvių planų bei patarimų visai suirusiai sovietinei ekonomikai gelbėti.

Kas gi privertė tą išdidų rusą, priešakinį komunistą maldauti paramos iš taip visų rusiškųjų komunistų niekinamo kapitalistinio pasaulio? Asakymo į šį klausimą tenka ieškoti padarius kelis žingsnius į praeitį.

Sovietų Sąjunga — tai tik laiko dvasiai pritaikytas Rusijos vardas. Šis milžiniškas, prievarta, apgaule ir užgrobimo pagrindais sujungtas kraštas prieš pirmąjį pasaulinį karą buvo vienas labiausiai atsilikusių didžiųjų šalių tarpe. Pūvančios feodalinės sistemos sukaustyta Rusija nebuvo padariusi nė vieno žingsnio pažangaus ūkininkavimo, pramonės kūrimo bei darbo žmogaus gerbūvio pagrindimo kryptimi. Kai Vokietijoje, Anglijoje, Prancūzijoje augo pramonė, kai tos šalys stiprėjo ekonominiais, politiniais bei kultūriniais pagrindais, didžioji Rusija merdėjo nedateklių, gyventojų skurdo, atbukimo, biurokratinio konservatizmo ir jau tada užkietėjusio apsiribojimo nuo vakarų įtakos, pasaulyje.

Bolševikinė revoliucija, Rusijos pilietinis karas, rusų komunistinės partijos įsigalėjimas — visi tie faktoriai dar prieš septynias dešimtis metų žadėjo carų savivalės iškankintam kraštui naują suklestėjimą, o išvargusiai liaudžiai — naują, geresnę ateitį.

Įvedus taip vadinamą „proletariato diktatūrą" (tikrumoje tai buvo vienašališka rusų komunistų partijos diktatūra, kuri su proletariatu nieko bendro neturėjo) didžiuliame krašte niekas nepasikeitė. Nepasikeitė ta prasme, jog darbo žmogus ir toliau buvo išnaudojamas, partijos, o ypatingai jos valdovo Stalino, planai nebuvo skirti žmogaus gerbūviui didinti.

Milžiniškos lėšos plaukė į ginklų pramonę, į svetimų komunistinių partijų globojimo fondus užsienyje. Rusija-motinėlė buvo dosni kitiems, bet ne savo žmonėms, ne savajai liaudžiai. Vienašališkai, ūkiniai neteisingai, be patyrimo ir labai dažnai be jokios nuovokos organizuota sovietinė lengvoji pramonė jokiu būdu neįstengė patenkinti krašto gyventojų poreikių. Prievarta įvedus kolektyvinę žemės ūkio sistemą ir atėmus gamyklų teises pačiom planuoti bei tenkinti prekių paklausą, buvo padarytas dar vienas žingsnis atgal — sovietinis žemės ūkis ir krašto pramonė sustingo neišvystytų, bet kokį lengvosios pramonės augimą varžančių, neproduktyvių planų būklėje. Tokioje būklėje didžiosios rusų imperijos lengvoji pramonė yra ir šiandien. Atvirai kalbant — sovietinė lengvoji pramonė, maisto produktų, rūbų, avalynės, namų apyvokos reikmenų gamyba — tai tik komunistinio rusų šeimininkavimo griuvėsiai.

Ši išvada yra skaudi ypatingai tuo metu, kai pajungti ir prislėgti žmonės ima pamažu atgauti vieną kitą politinę ar religinę laisves. Ko gi vertos tos laisvės, kai duona ir pienas vis brangėja, mėsos veik niekur nebegalima nusipirkti? Iš 280 būtiniausių prekių kasdieniniam žmogaus gyvenimui Sov. Sąjungoje jau 240 yra racionuotos, joms gauti reikia ne tik pinigų, bet ir kortelių, pažymėjimų, gerų pažįstamų ir... spekuliantų. Netgi sunkiai dirbantieji žmonės — angliakasiai ir rūdos laužėjai Sibire — negauna pakankamai mėsos, sviesto, cukraus. Tai rodo paskutinieji tų darbininkų streikai.

Štai kodėl Konstantinas Katuševas atsisakė viso drovumo, atsisakė komunistinės propagandos tezių, kad girdi Sov. Sąjunga — tai pats turtingiausias kraštas pasaulyje — ir paprašė vakarų paramos.

Prieš keletą savaičių dokumentinių knygų rinkoje pasirodė naujas leidinys vokiečių kalba. Tai sovietinės mokslų akademijos profesoriaus Abelio Aganbegjano knyga, pavadinta „Ekonomika ir pertvarkymas — Gorbačiovo ūkinės strategijos". Šis profesorius yra akademijos ekonomikos skyriaus vedėjas ir laikomas vienu svarbiausiu Gorbačiovo ūkinių pertvarkymų architektu.

Trumputė citata iš jo knygos:

„Rimto persilaužimo gaminant buitines prekes mes dar nepasiekėme. Paklausa daugeliui prekių lieka nepatenkinta, eilės prie parduotuvių nemažėja, o didėja." Pabrėžkime — tai žodžiai žmogaus, kuris labai gerai pažįsta sovietinį ūkį ir jo merdėjimą.

Ne be pagrindo profesorius pabrėžia, kad ši padėtis artimiausiu laiku nepasikeis. Milijonai partijos veikėjų vis dar laikosi senosios „komandinės" sistemos, iš viršaus planuojamo ir vedamo ūkio. Ši sistema gi veik neskiria jokio dėmesio Sov. Sąjungos gyventojų poreikiams.

Vienoje pastraipoje profesorius sako:

„Teoretiškai žvelgiant socializmas turėtų žymiai geriau motyvuoti dirbantį žmogų, nei tai įmanoma kapitalistinėje santvarkoje. Tačiau tenka prisipažinti, jog socializmo išdavos yra visiškai neigiamos — tam pačiam darbui Sov. Sąjungoje reikia žymiai daugiau darbininkų nei išvystytuose kapitalistiniuose kraštuose. Be to gaminių kokybė yra nepalyginamai blogesnė".

Teisingi žodžiai, tik jiems dar trūksta paties branduolio — pavergtą, pajungtą, už menkutį atlyginimą dirbantį žmogų labai sunku motyvuoti. Vien tik propagandiniais „sovietinio patriotizmo" šūkiais jo nesuvyliosi.

Kuo galima motyvuoti lietuvį darbininką, kai jis žino, kad jo rankomis pagamintas sviestas, sūris, mėsos produktai, žuvies konservai yra skirti ne Lietuvos rinkai, o išvežami į Maskvą, Leningradą, į Rusijos gilumą, Afganistaną, Indiją ir dar dievai žino kur?!

Visa sovietinė propaganda labai giriasi, kad girdi Lietuvoje pastatytos ir veikia didžiulės gamyklos, apie kurias mūsų tauta negalėjo nė svajoti neprilausomybės metais. Gamyklų yra. Vienos perdirba naftą, kitos gamina laidus ir kabelį, trečios cheminius produktus taip reikalingus rusiškajai pramonei. Apie jas mes tikrai nesvajojome. Net nesapnavome, kad mūsų nuostabiai žalią, savo grožiu ir savo didybe taip turtingą gamtą sunaikins naftos atliekos, naudojimui nebetinką cheminiai junginiai, nuodingos dujos ir radijo aktyvios medžiagos. Ir už ką buvo parduota ta lietuviškoji gamta? Už nuostabų gerbūvį, už prekių perteklių, už ūkinį suklestėjimą? Ne, mano mieli! Už menkavertį, niekam nenaudingą rublį. Už jį nupirktas kasdieninės duonos kąsnis yra vis mažesnis, jo, to ruoblio, nebeužtenka nei avalynei, nei kojinėms, nei kelnėms, nei suknelei... Tai ne Lietuvos, o Rusijos pramonė ir ji dirba Rusijai-motinėlei, ne gintaro kraštui ir nė jo žmonėms.

Akylus skaitytojas gal pasakys: palauk, palauk, ir rusai turi raketas, žemės palydovus, didžiulius karo laivus, greitus lėktuvus ir gerus automobilius... tad ko čia plepėti apie suirusią pramonę? Atsakymas labai paprastas — jei visos lėšos, visi planai ir visos pastangos skiriamos vienai kuriai nors sričiai, tai ją galima išugdyti, išvystyti. Tačiau visos kitos, žmogaus gerbūviui taip būtinos pramoninės sritys lieka pusiaukely nesugebėdamos atnešti jokios apčiuopiamos naudos. O rusiškųjų komunistų ir jų pasekėjų ūkininkavimas kaip tik ir paliko viską pusiaukely. Grobstymas, išeikvojimai, kyšininkavimai, alkoholis, niekam nevykę planai, saikingo akies masto nebuvimas — tai faktoriai, kuriais turtinga visa sovietinė ekonomika. Neveltui vakaruose, kai norima apibūdinti suirusią, palaidą, menką naudą duodančią įmonę, sakoma „rusiškasis ūkis".

Kaip bebūtų skaudu, bet tenka pripažinti, jog visoje Lietuvoje nemaža tokių „rusiškų ūkių". Ne vien todėl, kad Lietuvos darbo žmonės blogai motyvuoti, bet ir todėl, kad Maskvos vairuojamose ar jai tiesiog priklausančiose įmonėse dešinė nežino ką daro kairė, centro įstaigose sudaryti gamybos planai visai neatsižvelgia į krašto gyventojų poreikius. Iš jos visos nešioja tariamai išdidų vardą — „sąjunginės reikšmės įmonė". Tokia įmonė yra ir Petrašiūnų popieriaus fabrikas. Ir popierius ten gaminamas dieną ir naktį. O pabandyk įsigyti to popieriaus! Nėra popieriaus spaudai, nėra popieriaus prekių įpakavimui, nėra tualetinio popieriaus. „Tualetinis popierius? Kam jis reikalingas? Yra žymiai svarbesnių sričių, kurioms reikia gero popieriaus..." — pasakė kažkada centrinė planavimo įstaiga. Taip pat kažkada sovietinė spauda pažymėjo, jog toks rimtas ir didžiulis reikalas, kaip sovietinė enciklopedija spausdinamas ant specialaus, labai gero popieriaus, gaminamo vien tam tikslui. Ir tą popierių į Maskvą siunčia... Petrašiūnai. Taip sakant patriotinis gestas veikalui rusų kalba. O kodėl rusai nedaro tokių gestų, kodėl jie nepasiunčia lietuviams retų, specialiai pagamintų prekių? Čia apsirinku. Jie siunčia. Pavyzdžiui laikraštį *Pravdą*. Ir labai daug lietuvių suplėšo jį į skiauteles ir tokiu būdu turi „puikų" pakaitalą... išvietei. Laikraštis lengvai plėšosi, be to yra šiurkštus ir galbūt todėl ypatingai tinka lietuviškam užpakaliui...

Gana šaipytis! Būtų linksma, jei graudulys nespaustų gerklės.

Ilga, šalta ir kieta žiema laukia Sov. Sąjungos gyventojų. Jų tarpe ir lietuvių. Rusų komunistų nualinta ir išteriota lengvoji pramonė taip greitai neatsigaus ir vargu ar kokios užsienio paramos tučtuojau duos norimus vaisius.

Žinia, Lietuvai ir dviem kitiems Pabaltijo kraštams oficialiai suteikta ekonominė laisvė. Galbūt ta laisvė padės lietuviams išbristi iš atsilikimo balos ir palikti komunistinio šeimininkavimo griuvėsius. Tikėkimės.

Algis Sadauskas

Į PASAULIO LIETUVININKUS

Mes konferencijos „Lietuvininkai ir Mažoji Lietuva amžių bėgyje" dalyviai, apsvarstę Klaipėdos krašto visos Mažosios Lietuvos istorijos ir etninės kultūros klausimus, regiame:

* lietuvininkai yra išblaškyti visame pasaulyje;
* gimtojo krašto reikalai — sudėtingi ir šaukiasi mūsų širdžių ir rankų darbo.

GRĮŠKIME Į TĖVŲ ŽEMĘ, JI LAUKIA VISŲ MŪSŲ. Susiimkime už rankų, atnaujinkime broliškus ryšius, burkimės ir bendromis jėgomis gaivinkime Mažosios Lietuvos gyvastį, jos etninę kultūrą, tyrinėkime istoriją, rašykime atsiminimus, supažindinkime su šiais turtais Mažosios ir Didžiosios Lietuvos gyventojais tame tarpe ir Karaliaučiaus krašto, o taip pat lietuvininkus ir lietuvius tėviškėje bei užsienyje.

KAS ESMI MES? Senprūsiai ir klaipėdiškiai, mažlietuviai ir šišioniškiai. Kiek ir kokių yra mūsų sambūrių ir sąjūdžių?

Imkimės DIDŽIOJO SURAŠYMO darbo, praneškime vardą, pavardę, tėvo vardą, gimimo metus ir vietovę, dabartinę gyvenamą vietą (adresa), gyvenimo įvykius (patogumo dėliai rašykime į atvirukus).

Laukiame visų Jūsų atvykstant į II-ąjį lietuvininkų susiėjimą Klaipėdoje (taipjau Priekulėje ir Agluonėnuose) 1990 m. gegužės 26 d., o taip pat į konferenciją Klaipėdoje 1990 m. lapkričio 10 d.

Mūsų adresai:
235800 Lietuvos TSR, KLAIPĖDA
Liepų g., 3-5
Lietuvininkų bendrija
„Mažoji Lietuva"

Konferecijos dalyvių įgalioti:
J. Šikšnelis, I. Labutytė, V. Gocentas.

Metraštis Nr. 3

LITERATŪRINIS PAŠNEKESYS SU DVIEM ĮŽANGOM

Algirdas Titus Antanaitis

IV

Aušra Bendoriūtė (Blekaitienė) irgi viena iš tų pažado neišpildžiusių poečių. Gi žadėta buvo ne *Eglutės*, netgi ne *Ateities* puslapiuose, o *Literatūros lankuose*, žurnale, kuris nedvejotinai tesilenkė talentui ir kokybei, nepripažindamas vaižgantiškų reveransų debiutantams ar atlaidesnės šypsenos žilam plaukui. Dvidešimtmetės jaunuolės eilėraščių pluoštelis šiame prestižiniame žurnale ar J. Aisčio ir S. Zobarsko redaguotoje GABIJOJE neatrodė neužtarnautu žestu ar neapsižiūrėjimu. Aušros Bendoriūtės kuklūs posmeliai pasakė daugiau negu tituluotų veteranų pretenzingi ciklai. Jie spindėjo jaunatviška giedra, mergaitišku mįslingu nerimu. Tie posmai, atrodė, plaukė tiesiog iš gyvos atviros širdies. Jaunos poetės džiaugsmas ir susižavėjimas gyvenimu negalėjo skaitytojo tolygiai neužkrėsti.

Palaimintas lietus
ant seno laikrodžio
žalios rodyklės kritęs
laiką sulaikęs pajūry

Palaimintas lietus
prailginęs gyvenimą
mūsų pėdų
įspaustų smėly

Palaimintas palaimintas lietus
vėją suvilgęs
ir jūrą sukapojęs,
palaimintas lietus
mane padaręs tau gražia!
(Lietus pajūry)

Neabejoju, jog ne vienas tolygiai žavėjosi tuose pačiuose *Literatūros lankuose* maždaug tuo pat laiku spausdintais Leono Lėto eilėraščiais, kuriuose, betgi, jautėsi autoriaus pastangos įsiteikti kiek labiau išprususiam ar snobiškai į tai pretenduojančiam skaitytojui, primygtinai ieškant žodžio, sąskambio,formos originalumo, nors to ieškojimo rezultatai būtų daugiau mechaniški nei organiški, dažniau padvelkiantys iškankintu dirbtinumu negu spontaniška ir gyvybinga dinamika. Įmantrų, galvosūkiškai mįslingą Leoną Lėtą (Vytautą Adamkevičių), užsispyrusį naujų išraiškos formų ieškotoją, jo negausūs skaitytojai ar gerbėjai pažinojo iš eksperimentinių gabalų ŽVILGSNIUOSE, rotatorium spausdintame žurnale, ėjusiame anglų zonoje ankstyvaisiais pokario metais. Ir PROZOS antrojoje knygoje Leono Lėto „Obuolys" liko sunkiausiai (jei iš viso) suprantamas ir daugiausiai vertintojų priekaištingos ironijos susilaukęs. Kalbėdamas apie mūsų pirmojo išeivijos dešimtmečio prozą, H. Nagys Leonui Lėtui suteikė gana išskirtiną vietą, jo kūrybą pavadindamas grynuoju formalizmu ir iškeldamas tokio pobūdžio literatūros reikalingumą ar trūkumą lietuviškoje raštijoje.

Patsai Leonas Lėtas vis rečiau spaudoje beužtinkamuose kūriniuose darėsi vis aiškesnis, pagaliau ir visai suprantamas. Jo METMENYSE (Nr. 18, 1969) spausdintų eilėraščių pluoštas jaunatviškąjį Lėtą nedaug teprimena.*) Tiesa, jis tirštas muzikiniais sąskambiais, išsiskiria neįprastu rimavimu ir išviršiniu forminiu sukirpimu, kuris betgi skaitytojui kaip sykis pagelbsti susigaudyti eilėraščio turinyje ar mintyje:

Gedimino aikštėj
Liepos
Stiepias
Į
Padangę.

Spaudžiu
Ranką.
Širdimi sula suloja.
Tuoj jau
Grindinys pasuks į kitą gatvę. O vienatvė
Kels šalia
Šilkinę vėliavą,
Suplevėsuos draugystė. Ne,
Neklysti! — Metai
Nunešė dienas į kraičių skrynias,
Rūtomis tvoras darželyje išpynė.
Įrėžta į dangų tirpo pasilikusi tuščia jaunų dienų supynė.
Ledo lytys kvaišo sprogstančio pavasario žava —
O tik tu likai
Tokia sava kaip
Nakčia įspindę švento Jono vabalėliai!
Tokia

Kaip duona paprasta,
Tokia kaip gintaras
Reta,
Tokia kaip saulė elgetos, duonos trupiniu teturtingam, dubenėlyje —
Gyvybė!
(Juodraščio lapas)

Formalistinėmis apraiškomis, manau, būtų galima (bent dalinai) pavadinti ir daugumą Aleksandro Napoleono Dičpetrio beletristinių gabalų išspausdintų *Europos Lietuvyje, Lietuvių Dienose*, o pagaliau *Pradalgėse* ir *Metmenyse*. Tiesa, jis prieš keletą metų viename laiške rašė esąs „socialinis realistas" ir tiktai kitiems užklausus besidedąs „dadasofijos praktikuotoju". Jo kažkaip iš niekur atsirandantys grotestiški veikėjai dažniausiai nuo pradžios iki galo gyvena absurdiškose situacijose, paviršutiniškai mažareikšmiais dialogais, sakytum, pilstydami iš tuščio į kiaurą, abejotino racionalumo veiksmais, tartum be paliovos bandydami įrodyti savosios egzistencijos beprasmybę.

Iš tikrųjų, betgi Aleksandras Napoleonas Dičpetris**) yra neabejotinas individualistas, gana iš aukšto ir su neslepiama pašaipa žiūrintis į visus madinguosius šio meto „izmus" ar literatūrinius autoritetus. Šitai matyti, kad ir iš sekančio teigimo apie tada Nobelio premiją laimėjusį airių rašytoją Samuelį Beckett'ą, kurio kūrybinį giminingumą su Dičpetriu bandžiau, matyt nevykusiai, jam primest viename laiške. Aleksandras Napoleonas rašė:

...ne tiek džiūgaut jo darbais, ne tiek jį, Samą, laikyt puikiai aštrios vizijos milžinu, kiek amfetaminą žemint ir niekinta, turėtumėm. Nes aš suprantu, kad Samo pasaulvaizdis yra tik amfetemino, ar gal panašiai veikiančių svaigalų kūriamas paveikslas. Jeigu Samas vartotų marijuaną — aš manau, kad jis visai kitaip dainuotų.

(Bus daugiau)

*)Leono Lėto eil. rinkinys TRAKAS išėjo 1982.
**)A. N. Dičpetrio prozos knyga TRYS DIENOS PASAULY buvo išleista 1980.

Lenkija — amžinoji problema

Net lietuvių laidų susilaukusioje „World Political Geography" studijoje JAV universitetų profesoriai ir docentai (du iš Toronto) plačiai nagrinėja pasaulinę geopolitinę padėtį. Keturiose vietose minima Lietuva ir lietuviai, liečiant mūsų okupanto kraštą bei pietų kaimynę Lenkiją. Jai skirtoje dalyje „Poland — a perpetual problem — Lenkija, amžina (nesibaigianti) problema" norėčiau kiek sustoti.

Jau pirmuose sakiniuose rašoma, kad „for a thousand years Poland and the Poles have been a problem for Central Europe... (ir t.t.) — tūkstantį metų Lenkija ir lenkai buvo problema centrinėje Europoje, patys sau, slavams, kryžiuočiams, savo kaimynams. „Tai nesibaigiantieji geografiniai, ekonominiai, kalbiniai ir religiniai veiksniai, kurie gali amžinai šią problemą pratęsti" — rašoma toliau.

Jau geras pusmetis kaip Lietuvos lenkai (tikrovėje „tuteišai", kalbantieji „po prostemu"), kurstomi Varšuvos ir išeivijos lenkų, pradėjo aukštai kelti galvas, reikalaudami autonomijos.

Oficialiais daviniais, prisipažįstančių prie lenkų tautybės Lietuvoje buvo 247 tūkst. gyventojų (Die Völker der UdSSR, APN Verlag, Moskau 1982), kas sudaro 7% visų Lietuvos gyventojų.

Prieškarinė Lenkija skaitė 35 milj. 339 tūkst. gyventojų, kurių 21 milj. buvo lenkai arba sulenkėję kitataučiai (LE, XIV t. psl. 392). Angliškoje studijoje minėdama, kad ukrainiečiai sudarė 14% gyventojų. Jie buvo susispietę rytų Galicijoje (buvo Austro-Vengrijos imperijos dalyje), turėdami mažą savivaldybinę autonomiją, tačiau nepasitenkindami ja. Po jų sekė žydai — 8%, rusai ir gudai — 4%, ir „Lithuanians, amounting to about three per cent — ir lietuviai, sudarydami apie 3%. Tiek pat studijos autoriai priskaitė ir vokiečių.

Be abejo, autoriai lietuvių skaičių gerokai padidino, nes 3% sudaro virš 1 milj. lietuvių prieškarinės Lenkijos ribose (tiksliai — 1 milj. 5 tūkst.). Tačiau negalima sutikti su 1931 m. Lenkijoje įvykusiu gyventojų surašymų, randant tik 82,313 lietuvių.

Visiškai teisingai Suvalkų trikampio sūnus, Varšuvos u-to dr. Bronislovas Makauskas (Bronislaw Makowski) savo studijoje „Litwini w Polsce 1920-1939" — Lietuviai Lenkijoje 1920-1939" rašo, kad vien tik užregistruotų mokyklinio amžiaus lietuvių vaikų skaičius 1931 m. siekė 24,503. Ne visi lietuvių tautybės vaikų tėvai galėjo įrodyti savo lietuvišką tautybę, tad lietuvių skaičių prieškarinėje Lenkijoje autorius pakelia iki 160 tūkst. Būta ir kitų pasisakymų, nurodant 250 tūkst. lietuvių. Vilniaus Lietuvių Laikinojo Komiteto pirm. dr. D. Alseikos pravestu neoficialiu surašinėjimu, Vilniaus krašte buvo rasta 200 tūkst. lietuvių. Tuo tarpu J. Chmielar savo studijoje „National Minorities in Central Europe, Praga, 1937 m. psl. 27 rašo, kad lietuvių Lenkijoje gyvena 300 tūkst. Kitos studijos autorius S. Horak „Poland and her national minorities 1919-1939", New York, 1961 m., psl. 91-100 taip pat nurodo 300 tūkst. lietuvių skaičių.

Tačiau tarp Br. Makausko, Lenkijos pasiuntinio Lietuvoje Charvato (jis slaptame rašte Lenkijos užsienių reikalų minist. lietuvių skaičius nurodė 250 tūkst.), čekų tvirtinimu, reikia rasti „auksinį vidurkį". Tad mano nuomone, lietuvių buv. Lenkijos ribose buvo apie 275 tūkst., kiek daugiau už šiandieninių „tuteišų" skaičių Lietuvoje.

„World Political Geography" 245 psl. rašoma, kad 1919 m. pasirašytoje sutartyje Lenkija sutiko suteikti mažumoms pilną teisę vartoti savo kalbą įstaigose, leidžiant steigti mokyklas, esant pakankamam vaikų skaičiui. Deja, ši sutartis jau po kelių metų buvo paminta po kojom.

Tik vienas mažas pavyzdys: 1934 m. buvo 37-nios lietuviškos mokyklos, tuo tarpu jau 1938 m. liko tik dvi (ir tos Vilniuje!). Vėl, prieš vaivad. L. Bocianskio siautėjimą Vilniaus krašte veikė 476 šv. Kazimiero draugijos skyriai, turėdami 18 tūkst. narių. Tačiau 1936 m. gruodžio mėn. 3 d. L. Bocianskis juos visus uždarė. Po jo, tą patį „darbą" atliko Balstogės vaivarda Kirtiklis, uždarydamas Gardino bei Suvalkų apskrityse. Nėra reikalo prie viso to dar pridėti arkivysk. Jalbžykovskio skriaudą lietuviškai Bažnyčiai.

Kodėl prisiminiau visą tai? Akstiną man davė šiandieninės Lenkijos min. pirm. Mazovieckio reikalavimas suteikti lengvatų lenkams Sov. Sąjungoje. Nėra jokių abejonių, kad jis Sov. Sąjungos ribose mintyse turėjo ir mūsų tėvynę. Juk neseniai Varšuvoje lankėsi Lietuvos lenkų sąjungos atstovai, jų tarpe Pedagoginio Instituto lektorius, bei svetimų kalbų katedros vedėjas Jau Ciechanovič (Gudijoje gimęs Ivan Tichanovič), siuntęs mūsų tautą gyventi Pavolgėje. Kada visi lietuviai atstovai demonstratyviai apleido Aukščiausios tarybos posėdžių salę Maskvoje — Jan Ciechanovič (jis išrinktas aplenkintoje bei N. Vilniuos kareivinių rajone) ir kitas Lietuvos lenkų ir rusų išrinktas atstovas Brodski paliko savo kėdėse. Tas labai patiko Aukščiausios tarybos prezidiumui. Be to, savo pasikalbėjime su Varšuvos savaitraščio „Tygodnik Powszechny" bendradarbiu Jan Ciechanovič pareiškė, kad pasitarimuose su V. Landsbergui jis „neišlaikytų" net keliasdešimt sekundžių... Suprantama, kad tokie asmeny. moka įkaitinti Varšuvą!

Tačiau, ar reikalinga Mazovieckiui dar daugiau pilti vandens ant malūno ratų, kada vyksta paslėpta Lietuvos lenkų ir lietuvių kova, kada „tuteišai" ir taip turi plačias teises mūsų tėvynėje? Tad, ar neteisinga angliškos studijos autorių lenkų tautos charakteristika?

„Solidarnos" savaitraštis rašė, kad Suvalkų trikampio lietuviai su pavydu žiūri: Lietuvos lenkų gyvenimą, lankdami ir savo gyvenamose apskrityse didesnių tautinių lengvatų, o gal net ir kultūrinės autonomijos. Juk apie 17-18 tūkst. lietuvių gyvena kompaktiniai. Tad ir Suvalkų lietuviams būtų malonu užrašyti lietuviškai gatvių pavadinimus, naudoti lietuvių kalbą įstaigose, steigti tik lietuviškas mokyklas.

Deja — tai utopija, kadangi už Suvalkų trikampio ir Gudijos lietuvių pečių stovi beteisis Vilnius...

Kazys Baronas

---

* Mirusiųjų pagerbimo dieną Išlaužo (Prienų raj.), Karmėlavos (Kauno raj.) ir kitose Lietuvos kapinėse atidenti bei pašventinti kryžiai ir koplytstulpiai lietuvių tautos kančioms atminti.

Sulig medžiais iškilo kryžius Zapyškyje. Skulptoriaus Žilinsko paminklą pastatydino apylinkės Sąjūdžio grupė, vadovaujama Linos Sinkevičienės bei mokytojos Zitos Pupiuvienėsl Apie tautos suvienijimo kelius kalbėjo kunigas P. Vagneris ir Sąjūdžio Seimo bei Tremtinių sąjungos tarybos narys P. Varanauskas. Giedojo choras. Dalyvavo apie 3000 žmonių.

„TREMTINYS" Nr. 14 (1989.XII)

DĖL EKONOMISTŲ RUOŠIMO

Šio laikraščio, gruodžio 6 d. laidoje, P. Varkala iškėlė klausimą apie skubų reikalą paruošti atsikuriančiai Lietuvai ekonomistus ir kitus specialistus prekyboje, pramonėje ir žemės ūkyje. Kadangi jis tik vienas tą reikalą klibina, tad ir aš kalbėsiu per jį.

Mielas P. Varkala, aš Jūsų straipsnį skaičiau su dideliu įdomumu, nes tas klausimas ir man seniai jau dirgino liežuvį. (Aš jau buvau užsiminęs žurnale *Šaltinis* Nr.2, 1989 m.) Jūs paminėjot mūsų naujuosius ateivius šiame krašte anomis pirmomis mūsų dienomis, jų entuziazmą organizuojant lietuviškas bendruomenes ir steigiant namų bendroves. Tų dienų mes jau nebeatšauksime! Tai buvo jaudinančios dienos ir niekad negirdėtas patriotizmas. Tokio niekad daugiau neteko matyti per visus 42 metus. Tai buvo dienos, kai širdyse dar atviros žaizdos kraujavo ir atminimuose skambėjo graudūs motinos atsisveikinimo žodžiai. Tai buvo dienos, kai kiekviena žinutė iš nežinios, atpūsta betkokio vėjo, jaudino iki ašarų ne tik senesnius, bet ir jaunus ąžuolus. Bėgantis laikas mūsų atsiminimus pritemdė ir patriotizmą sumažino.

Aš sveikinu Jūsų sumanymą ir neabejoju Jūsų entuziazmu jį įvykdyti. Suprantu, kad Jūs turite ir patyrimo komercijos srytyje. Jūs taip pat jau paminėjot ir tas aplinkybes, kuriose tektų ta akciją vykdyti, būtent: — Nedaug mūsų ateivių beliko ir jie tik patys visus visuomeninius darbus atlieka. Jaunosios kartos tikrai nesimato. — Aš iš savo pusės dar noriu pridėti, kad didelė dalis mūsų likusiųjų jau vargiai ant kojų pastovi. Daugelis jau rementais pasiramstyti turi ar invalidiniu vežimėliu naudojasi. Juos matome ir sutinkame lietuviškų pamaldų metu ar betkurių minėjimų proga. Jie, be abejo, visi yra pensininkai. Koks buvo mūsų ateivių uždarbis — visi gerai atsimenam, todėl ir pensijos ar sutaupos yra skurdžios. Turint galvoje dar, kad daugelis mūsų ateivių visą laiką šelpė įvairiais būdais savo artimuosius Tėvynėje, didelių turtuolių negalima tikėtis.

Dabar dar keletas žodžių dėl būsimų kandidatų ekonominių mokslų studijoms šiame krašte. Jūs rašote, kad — per tuos ilgus okupacijos metus, jaunoji generacija ten būvo išauklėta sovietinės biurokratijos atmosferoje pildyti Maskvos įsakymus, o privati iniciatyva ir sąžiningas darbas buvo varžomi. — Prie tos, Jūsų pasakytos, tiesos, dar reikia pridėti, kad tie kandidatai buvo (nuo pat vaikų darželio) praėję pionierių ir komjaunuolių stažą ir indoktrinizaciją. Į jų galvas giliai įkalta, daug kartų girdėta — „u nas fsiuo karošo, u nas nai luče sistema". Čia jie atvykę tikrai nenorės bendrauti su senais pensininkais, o universitetuose, be abejo, prie jų prieartės „lietuviškai kalbantys anglai" arba iš Sovietijos atvykę rusiškai kalbantys profesoriai. Ką jie mums linki, mes tai visi gerai žinome. Ar daug toks studentas gali pasiekti nemokėdamas gerai šio krašto kalbos, irgi abejotina. Tam reiktų keleto metų.

Kadangi savo straipsnyje kviečiate skaitytojus daugiau tuo reikalu pasisakyti, taigi siūlau štai ką: — Lietuvoje jau yra ekonominių mokslų institucijų, tik joms trūksta visko, ko moderniom mokslo institucijoms būtinai reikalinga. Ten savoje kalboje ir savoje aplinkoje studentas daug greičiau pasiektų tikslą. Čia Anglijos gyvenimo būdas yra skirtingas nuo mūsų krašto ir vargiai jį būtų galima pritaikinti mūsų krašte.

Aš siūlau remti P. Varkalos rekomenduojamą fondą, bet jo lėšas naudoti Lietuvoje esančių ekonominių mokslų institucijoms remti. Tuo būdu mes paremtume ne tik studentus, bet ir mūsų universitetus ir kitus šių sričių žinovus, net ir tuos, kurie jau išėję į pensiją, kad jie vyktų į Lietuvą ir ten savo mokslines žinias atiduotų mūsų atgimstančiai Tėvynei. To fondo lėšomis galėtume apmokėti jų keliones ir kitas išlaidas. Čia Anglijoj siaučiant infliacijai, mūsų aukos greit sutirptų, o ten Lietuvoje už tą sumą dar galima šitą pasiekti.

Dar vienas būdas rimtai padėti Lietuvos mokykloms ir studentams, tai pasiuntimas jiems gerų mokslinių knygų. O jų čia yra daug ir gana gerų. Tik reikia atrinkti, padaryti jų vertimus (jei yra galimybė) ir pasiųsti jiems.

Šių metų pradžioje aš turėjau išsikvietęs iš Lietuvos savo vaikus — provincijos mokytoją ir pedagoginio instituto lektorių ir jie abu tvirtino, kad naudingų mokslinių knygų siuntimas, būtų didelė ir vertinga dovana atsikuriančiai Lietuvai.

Reikia, kad dar kas daugiau tuo reikalu pasisakytų. Kalbant ir diskutuojant, visuomet daugiau galima atsiekti.

K. Vilkonis

*

REAKCIJA

Į Romo Šilerio laišką („EL" lapk. 15 d.)

Jūsų teisingas pasipktinimas, kad apie kurį nors renginį rašantis žurnalistas privalo susimokėti įėjimo mokestį, yra vertas dėmesio. Atminkime, kad toks rašymas yra lygus neapmokamai reklamai, todėl, rengėjams reikalaujant susimokėti, siūlau rašyti tik su sąlyga, jei pats aprašomas vienetas už išlaidas atlygins. Žurnalisto buvimas kokiame nors renginyje jo neįpareigoja savo talentą ir laiką veltui aukoti, kai tuo tarpu už salės šlavimą ar valgio gaminimą sumokama be derybų. Reikia pradėti gerbti save, gal tada ir iš šalies atsiras pagarba ir įvertinimas. Kas būtų su mūsų renginiais ir visa veikla, jei jos mūsų spaudoje neaprašytų spaudos žmonės?

Aurelija M. Balašaitienė

Nenori tarnauti okupacinėje kariuomenėje

SUŽEISTAS LIETUVIS JAUNUOLIS

Vakarų spaudos agentūros pranešė apie grubų susidorojimą Lietuvoje su jaunuoliu, atsisakiusiu tarnauti Raudonojoje armijoje. Jaunuolis buvo peršautas ir sunkiai sužeistas, kai bandė pabėgti nuo valdininkų grupės, siekusios jį fizine jėga pristatyti į karinį komisariatą.

Turimomis žiniomis, gruodžio ketvirtą dieną, į Tauragės rajono Kondratų kaimą pas ten gyvenantį Kęstutį Liekį prisistatė Tauragės rajono Batakių apylinkės vykdomojo komiteto pirmininkas Petraitis, karinės įskaitos vedėja Nara Šukienė, Skaudvilės Apylinkės milicijos inspektoriai — Preikšaitis ir Jurkšaitis. Pastarieji bandė jėga į karinį komisariatą pristatyti TSRS okupacinėje kariuomenėje tarnauti atsisakiusį Kęstutį Liekį. Prieš jaunuolį buvo panaudota fizinė jėga. Tačiau jaunuoliui išskubus ir pradėjus bėgti, milicijos leitenantas Preikšaitis panaudojo šaunamąjį ginklą. Pagal turimas informacijas sužeidimas yra rimtas. Kęstutis Liekis buvo sunkioje būklėje nugabentas į Tauragės miesto ligoninę. Kulka trijose vietose peršovė žarnyną.

Liekis atsisakymą tarnauti TSRS ginkluotose pajėgose grindė Tarptautine Ženevos konvencija, kurią 1954-ais metais ratifikavo ir Sovietų Sąjunga. Pagal šią konvenciją, kaip žinoma, okupuoto krašto gyventojai prieš jų valią negali būti verčiami tarnauti okupacinėje kariuomenėje. Bet sovietiniai pareigūnai konvencijos visiškai nepaiso. Fizinis ir moralinis smurtas prieš okupuotos Lietuvos jaunimą vykdomas ne tik Rusijos gilumoje, bet ir pačioje Lietuvoje. Spaudos agentūrų žiniomis, Kęstutį Liekį peršovusiam milicininkui esanti iškelta baudžiamoji byla.

VAT.R

FABRIKUOJAMOS BYLOS

Pagal turimas informacijas, Lietuvos tautinės jaunimo sąjungos vadovui Stasiui Buškevičiui, Kaune, ir Lietuvos Laisvės Lygos nariui Žilvinui Raminui, Šiauliuose, yra fabrikuojamos baudžiamosios bylos už kurstymą atsisakyti atlikti tarnybą okupacinėje kariuomenėje. Buškevičius jau gavęs šešis kvietimus atvykti į tardomąjį skyrių, bet visus kvietimus ignoravo, motyvuodamas, kad byla iškelta nepagrįstai. Pabaltijo karinės prokuratūros bendrosios priežiūros skyriaus viršininkas iškėlė baudžiamąsias bylas ir kitiem Šiaulių miesto gyventojam — Sauliui Bulotui, Emilijui Ruzgui, Rolandui Ivanavičiui ir Valdui Mitusui už atsisakymą tarnauti sovietinėje armijoje. Persitvarkymo Sąjūdžio Šiaulių tarybos valdyba, laikydama, kad baudžiamosios bylos minėtiem asmenim yra iškeltos nepagrįstai, pranešė, kad gins jaunuolius visomis galimomis politinėmis ir teisinėmis priemonėmis. Kęstučio Liekio peršovimas ir baudžiamųjų bylų kėlimas jaunuoliam, atsisakantiem tarnauti armijoje, rašo spaudos agentūros, liudija, kad sovietiniai pareigūnai Lietuvoje santykiuose su piliečiais vis dar panaudoja stalinistinius metodus.

Šia proga pažymėtina, kad aštuonios gamyklos Kaune visuotiniu streiku parėmė akciją prieš neteisėtą jaunuolių ėmimą į okupacinę TSRS kariuomenę. Pagal Vakarus pasiekusias informacijas, gamyklų darbininkai Kaune Lapkričio 29 dieną buvo paskelbę penkiolikos minučių streiką.

LIC

VOKIETIJOJE

SKAUTIŠKAS SAVAITGALIS AUŠROS TUNTE

1989 m. lapkričio mėn. 18 d., šeštadienį, Vokietijos Aušros tuntas Hüttenfelde, Vasario 16 gimnazijoje, turėjo Lapkričio Pirmosios proga iškilmingą sueigą. Išsirikiavus uniformuotiems tunto nariams, sueiga pradėta raportais. Dalyvavo 35 skautai ir skautės, jų tarpe buvo svečias iš Anglijos gilvelistas ps. Vincas O'Brien, Londono Geležinio Vilko draugovės draugininkas.

Po raportų įnešus tunto vėliavą, buvo skaitomi Vuriausio Skautininko ir Europos rajono vadeivos įsakymai apie Aušros tunto tuntininko pareigų perėjimą iš ps. Jūratės Lemkienės į ps. Petro Veršelio rankas.

Naujas tuntininkas, sudarydamas naują tunto vadiją, pakvietė į ją naujoms vėliavininkės pareigoms sesę v. sk. Belindą Howe, skautų būklo valdytoja — sesę prit. sk. Elzbietą Lipienę, skaučių skyriaus vėdeja ir vyriausia laužavede — sesę v. sk. psl. Viliją Bijūnaitę, gi tuntininko pavaduotoja — buvusią tuntininkę sesę ps. Jūratę Lemkienę. Kitus vadovus, einančius pareigas, naujas tuntininkas paprašė jas tęsti. Vytauto Didžiojo draugovės draugininkui s. v. sl. Aidui Antanaičiui neužilgo nustojant mokytis Vasario 16 gimnazijoje ir grįžtant į Australiją, nauju draugininku paskirtas s. v. Markus Lipas. Naujai įsisteigęs vyresniųjų skaučių būrelis pasirinko Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės vardą ir būrelio vadove išsirinko sesę v. sk. sl. Dainą Mauragytę. Įsakymai buvo tęsiami patyrimo laipsnių ir specialybių pripažinimu bei leidimu duoti įžodį. Galų gale į vyresniškumo laisnius buvo pakelti: sl. Aidas Antanaitis į vyresniojo skiltininko, tunto dvasios vadovas kun. Edis Putrimas ir Bebrų skilties skiltininkas Vytautas Lemke į Paskiltininkio.

Įžodžiui išsirikiavo keturi broliai ir aštuonios sesės: Oliveris Baliulis, Sven Baliulis, Edvinas Lesmanavičius, Marius Sungaila, Marija Aleksejūnaitė, Elina Gaidimauskaitė, Rima Idzelytė, Mėta Landytė, Ramona Lemkytė, Laimutė Lipšytė, Alejandra Pundytė ir Antoinette Skalinskaitė. Tvirtu balsu garbindami savo garbę, jie tapo mūsų didžiosios skautiškos šeimos broliais ir sesėmis, Aušros tunto eiles papildydami dvylikos naujų skautų ir skaučių skaičiumi. Buvo perduoti gauti linkėjimai iš Viernheimo DPSG skautų. Be to Aušros tuntą sveikino s. v. v. sl. Kasparas Dikšaitis iš Lahr. Sueiga baigta visų bendrai sugiedotu Lietuvos himnu.

Iš bendrabučio salės skautai su tunto vėliava, dvasios vadovas, kiti kunigai ir visi svečiai nuėjo į kitą pastatą, kur gimnazijos inspektoriaus Ronaldo Tesnau iniciatyva ir su gimnazijos direktoriaus Andriaus Šmito sutikimu skautams buvo duotas kambarys. Kun. Putrimui naują būklą pašventinus, skautai, skautės ir svečiai buvo kviesti į jį įeiti ir jį apžiūrėti.

Naktį iš šeštadienio į sekmadienį, lapkričio mėn. 19 d., įvyko skauto vyčio įžodis pagal slaptas vyčių tradicijas. Įžodį davė psl. Tomas Veršelis, Heidelbergo universiteto studentas.

Kitą rytą, lapkričio mėn. 19 d., visi Aušros tunto skautai ir skautės uniformuoti dalyvavo Vasario 16 gimnazijos lietuvių koplyčioje šv. Mišiose, kurias atnašavo kun. Hermanas Šulcas ir kun. Edis Putrimas. Pamaldas buvo paruošę ir tikinčiųjų maldą šiam specialiam tikslui parašė Aušros tunto skautai ir skautės.

Pamaldoms pasibaigus, Vasario 16 gimnazijos vėliavų aikštėje susirinko Aušros tunto skautai ir skautės, kiti gimnazijos mokiniai, mokytojai ir apylinkės lietuviai. Giedant Lietuvos himną, buvo iškelta geltona-žalia-raudona mūsų Tėvynės trispalvė.

Aušros tuntas yra seniausias veikiantis Lietuvių Skautų Sąjungos vienetas išeivijoje, įkurtas 1945 m. ir turįs Aušros tunto pavadinimą nuo 1946 m. balandžio mėn 1 d. Aušros tuntas nuo įkūrimo iki šios dienos veikia be pertraukos. Jis kelis kartus buvo perkeltas iš vienos vietovės į kitą, kol galų gale tvirtai įsikūrė Hüttenfelde. Aušros tuntui dabar priklauso 55 nariai, 28 broliai ir 27 sesės.

atža

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN — Lithuanian Weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and Published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. England

Tel.: 01-727 2470. Telex: 261947 SOS G. FAX: 01-727 3045

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė

Prenumeratos kaina metams: Didžioje Britanijoje — 20 svarų;

Vokietijoje — 77 DM. Visur kitur — 25 sv. (oro paštu).

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 10.00 svarų už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

KAS— KADA—KUR?

Sausio 20 — ansamblio „Gimtinė" repeticija Nottinghame kartu su „Lietuvos" šokėjais.

Vasario 3 — „Gimtinės" ansamblio, kartu su „Lietuvos" šokėjais, pasirodymas Sodyboje, Rotary klubo nariams.

Vasario 16 — Nepriklausomybės šventės minėjimas Londone, Bishopsgate Instituto salėje 19.30 val. ir svečių priėmimas.

Vasario 17 — Nepriklausomybės šventės minėjimas ir koncertas Nottinghame.

Kovo 24-25 — DBLS-gos atstovų ir LNAB-vės akcininkų metinis suvažiavimas Londone.

Gegužės mėn. — DBLS „Gimtinė" folklorinis ansamblis ir „Lietuva" tautinių šokių grupė vyksta į Lietuvą dalyvauti folklorinių ansamblių šventėje „Skamba, skamba kankliai".

Gegužės 20-24 — VII-tas Lietuvos gydytojų suvažiavimas. Kreiptis: LGS sekretoriatas, P.O. Box 1011, 233007 Kaunas, Lietuva, USSR.

AUKOS SPAUDAI

O. Vilimas — 4.00 sv.
A. Germanavičius — 7.50 sv.
K. Narbutas — 1.00 sv.
J. Lideika — 2 sv.
S. Mačūras — 19.00 sv.
J. Capas — 2 00 sv.
Vl. Porutis — 7.50 sv.
S. Valaitis — 4.00 sv.
A. Lazauskas — 1.00 sv.
J. Varaškevičius — 5.00 sv.
E. Onikis — 5.00 sv.
J. Collins — 5.00 sv.
P. Poviliūnas — 2.00 sv.
A. Gegeckas — 10.00 sv.
Alf. Pausys — 1.57 sv.
L. Songaila — 8.00 sv.
Dr. E. Gerutis — 2.50 sv.
M. Manning-Lob — 4.00 sv.
K. Kamarauskas — 15.00 sv.
Pr. Bielskis — 4.00 sv.
J. Šlepertas — 4.00 sv.
S. Šuliauskas — 4 sv.
P. Pagojus — 33.00 sv.
V. Bubnys — 20.00 sv.
J. Kvietelaitis — 4.00 sv.
K. Kirk-Kriaučiūnas — 4 sv.
J. Gudaitis — 5.00 sv.

Aukojusiems nuoširdžiai dėkojame.

PAMALDOS

Eccles — sausio 14 d., 12.15 val.

Nottingame — sausio 14 d., 11.15 val., Židinyje.

Nottinghame — sausio 21 d., 11.15 val., Židinyje.

Prestone — sausio 21 d., 12.30 val.

Derbyje — sausio 21 d., 14 val., Bridge Gate.

Gloucesteryje — sausio 27 d., 12 val., Šv. Petre.

Stroude — sausio 27 d., 15.45 val. Beeches Head.

Nottinghame — sausio 27 d., *pal. J. Matulaičio šventė* 19 val., Židinyje.

Nottinghame — sausio 28 d., 11.15 val., Židinyje.

Manchesteryje — sausio 28 d., 12.30 val.

Bradforde — vasario 4 d., 12.30 val.

DBLS METINIS SUVAŽIAVIMAS

Sekantis DBLS-gos metinis suvažiavimas įvyks š.m. kovo 24-25 dienomis, Lietuvių Namuose, Londone. Norintieji nakvynės prašomi pranešti B. Butrimui, Lietuvių Namų adresu.

Pagal eilę iš CV-bos šiais metais atsistatydina B. Butrimas ir A. Vilčinskas, bet jie sutinka kandidatuoti. Norintieji siūlyti kandidatus į DBLS CV ir kitus organus prašomi siūlyti raštu ne vėliau kaip 14 dienų prieš suvažiavimą, prisiunčiant ir siūlomo kandidato raštišką sutikimą juo būti ir, jeigu išrinks, atlikti pareigas.

Primename, kad pagal Sąjungos įstatus skyriai turi sušaukti metinį susirinkimą ir jame išrinkti atstovus į Sąjungos suvažiavimą.

Rezoliucijos, liečiančios DBLS įstatus bei tvarką, turi būti paskelbtos iš anksto, kaip to reikalaujama įstatuose.

PASIKEITĖ PAREIGOMIS

Sausio 14 d. Lietuvių Namų B-vės direktorių posėdyje buvo nutarta, kad B. Butrimas perims Spaudos skyriaus atsakingo direktoriaus pareigas, jis taip pat atliks Lietuvių Namų B-vės bei Sąjungos reikalų vedėjo darbus. Lietuvių Sodybos atsakingo direktoriaus pareigas eis Lietuvių Namų B-vės pirmininkas Jaras Alkis.

TAUTINĖS PARAMOS FONDAS

TPF pagrindinis tikslas iki šiol buvo padėti Sąžinės kaliniams ir jų šeimoms. Padėčiai Lietuvoje pasikeitus, TPF valdyba apsvarstė savo veiklą ir nutarė ją praplėsti. Ateityje surinktos aukos bus naudojamos atgimstančios Lietuvos paramai, remti Lietuvos politinius bei mokslo ryšius su Vakarais. Todėl TPF skelbia lėšų telkimo vajų ir kviečia visus lietuvius į talką. Aukas prašome siųsti TPF reikalų vedėjui V. Keriui, Lietuvių Namų adresu.

BRADFORDE

METINIS SUSIRINKIMAS

Sausio 28 d., sekmadienį, 14.30 val., Vyties klubo valdyba šaukia metinį visuotinį narių susirinkimą, kuriame valdyba ir revizijos komisija padarys pranešimus, bus svarstomi klubo reikalai ir renkama valdyba 1990-tiems metams.

Narius prašome būtinai dalyvauti.

Kvorumui nesusirinkus nustatytą valandą susirinkimas bus atidėtas vienai valandai, o po to pravestas, neatsižvelgiant į susirinkusių narių skaičių.

Vyties klubo Valdyba

ROCHDALĖJE

SUSIRINKIMAS

Vasario mėn 10 d., šeštadienį, 18 val., Ukrainiečių Klube, 80, Molesworth Str., kviečiamas DBLS Rochdale skyriaus metinis susirinkimas. Bus valdybos ir revizijos komisijos pranešimai, naujos valdybos ir atstovo į Sąjungos suvažiavimą rinkimai, ir aptariami S-gos reikalai.

Jei pritariate ir norite, kad skyrius egzistuotų, prašome visus narius susirinkime dalyvauti ir išrinkti naują valdybą.

Skyriaus Valdyba

MANČESTERYJE

METINIS SUSIRINKIMAS

LKVS-gos „Ramovė" Mančesterio skyriaus metinis

SUSIRINKIMAS

įvyks šeštadienį, sausio 20 d. 18 val., Mančesterio lietuvių klube.

Programoje praeitų metų ir ateities veikla ir naujos skyriaus valdybos rinkimai.

Visi ramovėnai yra kviečiami šiame susirinkime dalyvauti.

Ramovėnų Valdyba

MLS KLUBO SUSIRINKIMAS

Sausio 7 d. M. lietuvių klubas turėjo metinį visuotiną narių susirinkimą, kuriame valdyba ir Revizijos Komisija padarė pranešimus, išnagrinėjo klubo reikalus ir išrinko valdybą 1990-tiems metams.

Susirinkimą atidarė klubo pirm. A. Podvoiskis, kuris pasveikino visus su Naujaisiais Metais ir padėkojo už atsilankymą į susirinkimą ir paprašė visų tylos minute pagerbti mirusius klubo narius. Į prezidiumą pakvietė kan. V. Kamaitį. Į darbo prezidiumą pakvietė V. Bernatavičių pirmininkauti, J. Šablevičių sekretoriauti. Balsus skaičiuoti išrinkti A. Jakimavičius, Gudelis ir A. Bruzgys.

Iš klubo pirmininko pranešimo paaiškėjo, kad praėjusiais metais klubo veikla buvo itin gyva ir apsilankė daug tautiečių iš Lietuvos, taip pat ir Vilniaus Technikumo vyrų choras. Be to, klube — lauke ir viduje — atlikta daug remonto ir pagerinimo darbų, daugiausia talkos būdu, už ką talkininkams padėkota, ypatinga padėka teko klubo sekr. S. Lauruvėnui, kuris veda klubo knygas be atlyginimo ir H. Vaineikiui, kuris keturis mėnesius pavadavo sergantį sekretorių. Iš susirinkimo pusės padėkota ir pirmininkui. Sekr. S. Lauruvėnas perskaitė metinę klubo pajamų-išlaidų apyskaitą ir matėsi, kad klubo finansinis stovis patenkinamas. Su organizacijomis sugyvenimas buvo geras. Su policija nesusipratimų neturėta.

Klubo valdyba šiems metams paliko ta pati, tik į klubo valdybos narius darinktas H. Pargauskas. Šių metų valdybą sudaro: pirm. — A. Podvoiskis, vicepirm. — H. Vaineikis, sekr. — S. Lauruvėnas, ižd. — V. Rudys; valdybos nariai: J. Bačinskas, J. Keturakis, Alb. Myliūnas, H. Pargauskas, J. Duoba ir J. Šablevičius. Revizijos k.: Vl. Bernatavičius (pirm.), J. Podvoiskis ir St. Sasnauskas.

Valdybai linkime sėkmės.

A. P-kis

RENGINIAI

Vasario 16 minėjimas, kurį rengia DBLS Mančesterio skyrius, įvyks vasario 17 d., šeštadienį, 6 val. vakaro MLS klube.

Užgavėnių blynų balius, kurį rengia MLS klubas, įvyks vasario 24 d., šeštadienį 6 val. vakaro.

DBLS Mančesterio skyriaus valdyba šaukia metinį visuotiną susirinkimą, kuris įvyks kovo 3 d., šeštadienį, 6 val. vakaro MLS klube.

Visus prašome būtinai dalyvauti.

Rengėjai

NAUJŲJŲ 1990-TŲJŲ METŲ SUTIKIMAS

LKVS-gos RAMOVĖS Mančesterio skyrius surengė Mančesterio lietuvių klube Naujųjų Metų sutikimą, kuriame dalyvavo vietos ir apylinkės lietuviai. Iš Boltono į N. Metų sutikimą atvyko H. ir Fr. Siliai, kurie pradžiai atsivežė puikaus maisto ir parūpino gausiai gėrimo. Vėliau visi buvo pavaišinti klubo užkandžiais. Visi, pasipuošę puošniomis kepuraitėmis, šventiškoje ir pakilioje nuotaikoje palydėjo senuosius ir sutiko Naujuosius Metus. N. Metų sutikimą pravedė ramovėnų pirm. K. Murauskas.

Palydint senuosius ir sutinkant Naujuosius Metus, žodį tarė ir geros kloties naujuose metuose visiems palinkėjo M. lietuvių klubo, ML Kultūrinio Ratelio (ALB), parapijos, DBLs Mančesterio skyriaus vardu pirm. A. Podvoiskis, kurio žodyje buvo prisiminta pilnos laisvės siekianti Lietuva. Po jo žodį tarė angliškai Boltono skyriaus vardu r. vicepirm. H. Silius ir r. pirm. K. Murauskas. Naujieji Metai sutikti sugiedant Lietuvos himną. Visi nuoširdžiai pasisveikino ir vieni kitiems palinkėjo geriausios kloties naujuose metuose.

SVEIKINIMAS IŠ LIETUVOS!

S. Vidą Gasperienę, Europos Rajono Vadeivę, iš Lietuvos pasiekė šis sveikinimas.

Miela Sese, Savo ir Lietuvos Skautų Sąjungos vardu, sveikinu su šv. Kalėdomis ir linkiu Jums ir visoms Jūsų rajono sesėms ir broliams geros sveikatos ir laimės.

Taip pat dėkoju už atsiųstas skautiškas dovanėles, kurios lyg akmenukai gula į mūsų atkuriamos skautijos pastatą. Esame dėkingi išeivijos skautijai už tai, kad jie ne tik išsaugojo, bet ir praturtino skautiškąją literatūrą, be kurios ir mes būtume lyg be rankų.

Baigiantis metams galime pažvelgti į nueitą kelią. Prieš metus buvo surengta visų lietuvos skautų sueiga, balandžio mėn. Lietuvos skautų suvažiavimas atkūrė Lietuvos Skautų Sąjungą, patvirtino Statutą, išrinko vadovybę, liepos mėn. vadovaujantis veikiančiais įstatymais LSS buvo oficialiai įregistruota.

Šiuo metu aktyviausi Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Pietų krašto-Dzūkijos skautai. Vienetai po truputį kuriasi visoje Lietuvoje, ten kur atsiranda iniciatorių ir vadovų. Vadovai paprastai išauga iš eilinių skautų, kurių Lietuvoje nebuvo beveik 50 metų, tenka pradėti iš nieko.

Vasarą suruošėme pirmąją vadovų mokomąją stovyklą Džūkijoje prie Ūlos, kurioje mums talkino broliai ir sesės iš JAV. Vadovų ruošimas-mūsų didžiausias rūpestis, nuo to priklauso mūsų ateitis.

Naujaisiais metais ruošiames leisti žurnalą *Skautų aidą*.

Tikimės, kad nežiūrint visų sunkumų, atgimstanti Lietuvos skautija gyvuos, tuo labiau, kad esame ne vieni, kad nuolat jaučiame išeivijos draugišką paramą. Dar kartą dėkoju, dar kartą sveikinu ir linkiu sėkmės ir laimės Naujuosiuose metuose.

Budėkime! **v. s. Feliksas Šakalys,**
Lietuvos Skautų Sąjunga,
Tarybos Pirmija.

AMERIKIEČIŲ HELSINKIO KOMISIJA PRITARIA LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBEI

Amerikiečių Helsinkio komisija — Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo klausimam, — paskelbė pareiškimą, kuriuo kviečia Sovietų Sąjungą taikingomis priemonėmis spręsti Lietuvą liečiančias problemas. Pareiškime, kuris yra paskelbtas ryšium su sovietų kompartijos generalinio sekretoriaus Gorbačiovo apsilankymu Lietuvoje, pažymima, kad amerikiečių Helsinkio komisija atidžiai seka Maskvos atsiliepimus į politinių įvykių raidą Lietuvoje, kur yra siekiama laisvo tautinio apsisprendimo. Pastangos sukurti nepriklausomą Lietuvos Komunistų partiją yra viena priemonių tiem siekiam įgyvendinti. Mes tikimės, rašoma pareiškime, kad prezidentas Gorbačiovas, atvykęs į Vilnių aptarti įvykių raidą Lietuvoje, reikiamai atsižvelgs į tautos valią ir į vykstančio demokratizacijos proceso svarbą. Pareiškime toliau primenema, kad Jungtinės Amerikos Valstybės nuosekliai laikosi nusistatymo nepripažinti trijų Pabaltijo kraštų prievartinio įjungimo į Sovietų Sąjungą, 1940-aisiais metais. Nors Jungtinių Amerikos Valstybių ir Sovietų sąjungos nusistatymai dėl Pabaltijo kraštų teisinės padėties yra skirtingi, toliau pažymima pareiškime, tiek Vašingtonas, tiek Maskva viešai pasisakė už tautų laisvą apsisprendimą. Praėjusiais metais kalbėdamas Jungtinių Tautų organizacijoje, ir vėliau su Federacinės Vokietijos kancleriu Kohliu pasirašytame bendrame komunikate, prezidentas Gorbačiovas parėme visų tautų teisę laisvai pasirinkti politinę sistemą, kurioje jos trokšta gyventi. Prezidentas Gorbačiovas pakartotinai taip pat pasmerkė jėgos priemonių panaudojimą sprendžiant politinius konfliktus. Mes teigiamai įvertinom šiuos pareiškimus, rašo amerikiečių Helsinkio komisija,

VAT. R

Naujųjų Metų proga, ramovėnų valdyba nuoširdžiai sveikina savo narius, jų šeimas, rėmėjus ir Lietuvoje likusius tautiečius ir linki sėkmės asmeniniame gyvenime ir darbuose.

A. P-kis

PASAULYJE

Izraelis dar nesikalba su PLO

Nežiūrint arabų sukilimo Izraelio okupuotose arabų srityse, Izraelio vyriasybė nesutinka kalbėtis su PLO (Palestiniečių Laisvinimo Organizacija), ir vienas ministeris turėjo pasitraukti iš kabineto, kad kalbėjo su PLO pareigūnais. Izraelio vyriausybė sako norinti kalbėtis su arabais iš okupuotų sričių, bet šie sako, kad juos atstovauja PLO. Didžiausia Izraelio šalininkė Amerika irgi ragina Izraelį nusileisti, bet kol kas be rezultatų. Štai ir Britanijos užsienio reikalų ministerijos svarbus valdininkas William Waldegrave išgyrė PLO už jos gerą diplomatiją per pasikalbėjimą su PLO vado Yasser Arafat politiniu patarėju Bassam Abu Sharif.

Ar išliks COMECON?

Kaip vakaruose buvo sudaryta Bendra Rinka (Common Market), taip Sovietai su satelitais ir dar prijungiant Vietnamą, Kūbą ir Mongoliją sudarė beveik tuo pačiu laiku kitą ūkinę sąjungą — Comecon, kuri tvarkėsi pagal komunistinius nuostatus ir dėl to mažai gero atsiekė. Dabar gi po perestroikos tos organizacijos nariai mano, kad ta organizacija tokia, kaip ji dabar yra, netinka šiems laikams ir turi būti įsteigta nauja, arba ta pati perorganizuota Comecon (Savitarpės Ekonominės Pagalbos Taryba). Maskva irgi pripažįsta, kad kai kas po pasikeitimų netinka ir turi būti pakeista. Rytų Europa tačiau labai daug priklauso nuo pigios alyvos, kurią gauna iš Rusijos. Naują organizaciją norima pritaikinti prie laisvos prekybos ir artimesnių prekybinių santykių su vakarais.

Karaliai rikiuojasi

Rytų Europai atgaunant laisvę, buvę tų valstybių monarchai pradeda atsiliepti iš įvairių vietovių, kur jie dabar gyvena. Gal geriausią argumentą grįžti atgal į sostą, turi buvęs Bulgarijos karalius Simeon II, kuris gyvena Madride. Pagal Ispanijos karaliaus pavyzdį, kuriam grįžus į sostą kraštas ekonominiai ir politiniai sustiprėjo. Tačiau Ispanija ir prieš karaliaus grįžimą buvo kitokioj padėtyj. Pats karalis Simeon, paklaustas apie grįžimą į sostą, atsakė „Aš atsakysiu į tai, kada iškils reikalas".

Ką tik atgaivinta Rumunijos liberalų partija jau parašė buvusiam karaliui Michael, kuris gyvena Šveicarijoje, kad kviečia jį grįžti į Rumuniją. Buvęs karalius išreiškė savo norą grįžti į savo kraštą.

Įdomiausiai yra su Albanijos karalium Leka, kuris gyvena Pietų Afrikoje, netoli Johanesburgo. Keli būriai samdomų kariškių (mercenaries) pasisiūlę jam nuversti dabartinę Albanijos komunistinę stalinistinę valdžią ir įstatyti jį į sostą.

Tebegarbinamas Stalinas!

Kada Rytų Europa ir net Kremlius pasmerkė Staliną už jo niekšybes, Sovietų Sąjungoje susikūrė Stalino Įvertinimo Draugija, kurios centras yra Stalino gimtinėje, Gorki mieste, Gruzijoje. Miesto centre tebėra Stalino statula ir jis tebėra gerbiamas ten, kaip sėkmingas miesto herojus.

Prasideda nesutarimai išsilaisvintuose kraštuose

Praėjus entuziazmui siekiant laisvės ir demokratijos Rytų Europoje, pradėjo atsirasti plyšiai valdžios aparate. Opozicija nepatenkinta valdomųjų veiksmais — sako perdaug dar liko komunistų, ar jiems artimų valdžioje. Štai Rytų Vokietijoje opozicija grąso išeiti iš koalicijos, jei vyriausybė, vietoj pasmerktos „Stasi", neatsisakys nuo naujos slaptos policijos steigimo. Vyriausybė gi tvirtina, kad tas būtinai yra reikalinga ir kad visi civilizuoti kraštai turi. Rumunijoje žmonė bruzda, kad dar tik vienas buvusios nekenčiamos Sekuritate policijos valdininkas buvo nuteistas. Sekuritate pareigūnai bijo bet kur pasirodyti. Vengrijoje partijos ginčijasi dėl ateinančių rinkimų.

Dar ne — tarkimės...

Viešėdamas Lietuvoje Gorbačiovas su savo patrauklia žmona Raisa mėgino lietuvius įtikinti, kad jie viską galės atsiekti, jei bus kantrūs. Jis taip pat pagrąsino prekybinėmis sankcijomis. Kiek efektingos būtų tokios sankcijos? Lietuva visiškai priklauso nuo Sovietų Sąjungos, energijos gaminime. Iš kitos pusės, kaip vienas korespondentas pasijuokė, Sovietų Sąjunga gali negauti tualetinio popierio, nes vienas iš dviejų fabrikų randasi Lietuvoje! Negana to, Leningrade atsirado dideli mėsos trūkumai todėl, kad Estija ir Latvija atsisakė teikti Leningradui daugiau mėsos! Aišku, kad pradžioje prekybiniai būtų sunku verstis, bet juk Lietuva buvo nepriklausoma ir tada geriau gyveno negu Sovietų Sąjunga.